

بسم الله الرحمن الرحيم

موضوع: شاخص های حکمرانی امام علی علیه السلام

مجری: آیا میتوان حکومت امام علی علیه السلام را به عنوان یک حکومت دینی طراز و شاخص به عنوان الگو در نظر گرفت؟

و شاخص های حکمرانی امام علی علیه السلام چه بوده است؟

نکته ای را که اشاره کردید یک پیش فرض دارد و آن این که حضرت در زندگی شخصی و در زمامداری امکان الگو بودن را دارد چون اگر امکانش را حذف کنیم طبیعتاً وقوعش هم نفی می شود.

• شمس؛ پیامبر صلی الله علیه و آله و قمر؛ امام علی علیه السلام

اگر خواسته باشیم متعبد به روایات باشیم، به عنوان یک معتقد به امامت و مسلمان، ما روایات زیادی داریم. در ذیل آیه: **و الشمس و ضحیها**؛ قسم به تابش خورشید؛ **و القمر اذا تلیها**؛ قسم به ماه بعد از این که بعد خورشید در آسمان پیدا می شود امام صادق می فرمایند شمس رسول خداست و قمر علی بن ابیطالب است البته منافات ندارد از این که مراد از خورشید و ماه همین خورشید و ماه ظاهری هم باشد اما این را هم میدانید که قرآن ظاهری دارد و باطنی.

حضرت می فرمایند خورشید پیامبر است و قمر امام علی است باید دید چه وجه شبهه است. بین خورشید و رسول الله و بین امام علی و ماه؛ به نظر من یک چیز را باید پررنگ کرد و آن فرازمانی و فرامکانی بودن ماه و خورشید است؛ به هر حال خورشید به هیچ جای خاصی تعلق و اختصاص ندارد. بر همه می تابد و کسی را وانی ندارد و جالب هم این است که انسان هیچ وقت احساس تکرار نمی کند. شما بهترین منظره یا غذا برایتان تکراری می شود. ولی ما خورشید را هر روز در آسمان می بینیم و تکراری هم نمی شود.

بنده در سفری که به لبنان داشتم از جرج جرداق سوال کردم که شما چه طور شد که عاشق امام علی علیه السلام شدی؟ گفت امام علی ارتباط با مفاهیمی دارد که این مفاهیم کهنه ناشدنی اند. و من علی را از طریق آن مفاهیم می شناسم. و چون آن مفاهیم کهنه نمی شوند لذا بر مبنای این علاقه ای که به ایشان پیدا کردم من مسیحی قرن سیزدهم سه کتاب راجع به حضرت نوشتم. ما انسانهایی داریم در طول تاریخ که فرازمانی و فرامکانی اند.

• توصیف امام علی علیه السلام از زبان پیامبر صلی الله علیه و آله

حدیثی هست از پیامبر که صفات پیامبران مختلف را بیان می کنند و می فرمایند کسی بخواهد به این انبیا نگاه کند فلینظر الی علی بن ابیطالب.

رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): **مَنْ ارَادَ انْ يَنْظُرَ اِلَى آدَمَ فِي عِلْمِهِ، وَ اِلَى نُوحٍ فِي فَهْمِهِ، وَ اِلَى اِبْرَاهِيمَ فِي حِلْمِهِ، وَ اِلَى يَحْيَى بْنِ زَكَرِيَّا فِي زُهْدِهِ، وَ اِلَى مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ فِي بَطْشِهِ، فَلْيَنْظُرْ اِلَى عَلِيٍّ بْنِ اَبِي طَالِبٍ؛**

پیامبر خدا (صلی الله علیه وآله وسلم): آن که می خواهد به دانش آدم، فهم نوح، حلم ابراهیم، زهد یحیی بن زکریا و توانمندی موسی بن عمران بنگرد، باید به علی بن ابی طالب نگاه کند.

امام عصاره فضیلت ها و فشرده مکارم اخلاق تمام انبیا است .

میشل کعبی یک عالم سنی و مسیحی عرب هست راجع به امام علی می گوید:

خدا می خواست عدالت را نشان بدهد، علی را خلق کرد . انسانی که هیچگاه تکراری و خسته کننده نمی شود.

• نهج البلاغه، سند الگو بودن امام علی علیه السلام

نهج البلاغه را باز می کنیم و نامه 53 خطاب به مالک اشتر را هم می آوریم و تمام تعصبات را هم کنار می گذاریم . خطبه اول نهج البلاغه یا کلمات قصار نهج البلاغه را نگاه میکنیم سوال این است که آیا این ها نمی تواند الگو باشد و این شبهه را که گاهی برخی ها مطرح می کنند که گذشتگانی که متعلق به هزار و چهارصد سال پیش هستند میتوانند الان هم الگو باشند؟ جواب این است که بله می توانند . آن ها تعلق به عناصری داشتند که زمان پذیر نیست. جامع بودند تک ساحتی نگاه نمی کردند امری که یک چیز را کهنه می کند تک ساحتی بودن آن است در حالی که اینها جامع بودند و تک ساحتی نبودند . برای جهان حرف داشتند و جهانی بودند و جاودان شدند بنابراین الگو بودن این ها محرز است و ممکن است مثلا در پوشش لباس در خوراک و پوشاک و شیوه خاصی داشتند نیاز نیست ما افراط کنیم و در هر مورد بخواهیم از این ها الگو برداری کنیم. فرض کنید حضرت با دست غذا می خوردند برخی معتقدند حالا هم باید با دست غذا خورد . اما اگر این جزئیات را کنار بگذاریم . شخصیت امام علی و پیامبر یا زمامداری امام علی علیه السلام این ها چیزهایی نیست که الگو نباشد. یاد دارم که در برنامه سوره خدا آنموقع گفتم که نهج البلاغه من الاسلام است اما برای انسان است. برای این که از امام علی است و امام شاگرد پیامبر است.

وقتی که نهج البلاغه شد از اسلام اما للانسان است فقط للمسلمین هم نیست امروز در این برنامه می خواهم عرض کنم که خود امام علی علیه السلام هم همین طور است. من الاسلام است اما للانسان است زمامداری امام علی هم با زدن شاخه های عصری و مصری در بنیانها و شاخص ها امام علی الگو است.

مجری: یک اشکالی که به این نوع مدیریت وارد می شود در ارزیابی موفقیت یا عدم موفقیت آن است. حکومت امام علی علیه السلام آیا در تحقق آرمان ها موفق بود یا نبود؟ اگر موفق نبود پس سایر افراد هم در عصر غیبت نمی توانند موفق باشند. بحث این است که شاخص های حکومتی ایشان چه بود و دیگر این که آیا حضرت موفق بودند در تحقق شاخص ها یا خیر؟

در پاسخ سوال شما باید به نکات و شاخص های حکمرانی امام علی علیه السلام اشاره کرد.

• شاخص های حکمرانی و زمامداری امام علی علیه السلام

گاه ما این حکمرانی را به صورت یک بسته نگاه می کنیم؛ نه نگاه سلولی و اتمیک و این حکومت حضرت را نگاه می کنیم در چهار سالی که امام حاکم است. شما اگر به من بگویید یک صفت به این حکومت بده در آن نگاه غیر اتمیک نگاه سیستمی و نظام وار و فقط یک صفت بده من عرض می کنم که حکومت امام علی علیه السلام حکومت مدیریت تضادها یا متضادنها بود. ممکن است حاکمیت دچار تضاد و تراحم شود، دچار تعارض منافع شود به طوری که باید اهم را بگیرد و مهم را رها کند آن چه اولویت اول است را بگیرد و اولویت های بعدی را رها کند. مثلاً حاکمیت بودجه ای دارد و بودجه جوابگوی تمام هزینه ها نیست. این جا باید بیاید و اولویت بندی کند اینجا مهمترین هنر حاکمیت این است که اهم را از مهم تشخیص بدهد، مهم این است که نگذارد به این نقطه برسد ولی اگر هم رسید بتواند اهم را مقدم کند. گاهی وقتها هم متضاد نما است. تضاد حقیقی نیست اما برخی ها در این جا نمیتوانند کار را حل کنند.

ما یک پدیده ای داریم در حکمرانی به نام استقلال ، آزادی ... یک پدیده هم داریم به نام ارتباط با دنیا و ارتباط با قدرتها ؛ برخی وقتها بحث این است که کدامیک؟

برخی ها می آیند و ارتباط با دنیا را می گیرند، کشورهای اطراف ما چه کار می کنند و می آیند ارتباط برقرار می کنند و گاه تا حد وابستگی و دست نشانده بودن جلو می روند البته به ظاهر، مردمشان هم راضی اند به این حالت و کشور هم آباد میشود. گاه نه تنها استقلال که حتی انسانیت هم از بین می رود.

ما نمی خواهیم سیاسی صحبت کنیم واقعا امروز هر چه دارد بر دنیا می گذرد؟ این ها که الان در غزه دارند از بین می روند ، آیا مسلمان نیستند؟ آیا انسان نیستند؟

چرا اطراف ما فقط کشورهایی هستند که می گویند ما محکوم می کنیم!! اقدام شما چیست؟ یعنی کار به جایی می رسد که منافع اقتضا میکند که کشوری ارتباط با دنیا دارد اما استقلال و انسانیت و ... ندارد. [مثل بسیاری از کشورهای عرب] اما از آن طرف ممکن است حاکمیتی باشد استقلال را بگیرد اما نتواند ارتباط برقرار کند . شما کره شمالی را نگاه کنید کسی نمی تواند بگوید این کشور یک کشور مزدور بیگانه است. به هر حال این کشور الان فقط به کشورهای معدود و محدودی مرتبط هست و ارتباط دارد. در واقع چنین کشورهایی بین متضادنها ارتباط با دنیا و استقلال یکی را گرفتند. اگر حاکمیت و زمامداری باشد که بتواند این ها را با هم جمع کند. مزدور دیگران نباشد برنامه ریزی از خودش باشد خودش تصمیم بگیرد اما حرف دنیا را هم بفهمد و هنرش هم این باشد که بتواند حرفش را به دنیا تفهیم کند این می شود مدیریت متضادنها.

این که یا ارتباط یا استقلال این حرف قابل نقد است چه کسی به این شکل مطرح کرده است؟ اگر واقعا متضاد بود همان بحث اهم و مهم پیش می آید. ولی اگر متضاد نما بود باید مدیریت شود ما در حکومت امام علی شاخص بارزی که می بینیم به عنوان یک نظام و سیستم که اجزای این حکومت را به هم ربط میدهد این نوع مدیریت است. ما عقیده امان این است که امام علی صراط مستقیم است اهدنا الصراط المستقیم گاهی د ربرخی تفاسیر آمده که منظور صراط امام علی است.

و به این نتیجه میرسیم دلیل این که می گوئیم حکومت امام علی علیه السلام جامع است و همه شئون را در بر می گیرد و الگو است به این خاطر هست که مدیریت متضاد نماها را میکند.

مجری: با این که امام میدیدند حتی خواص به سمت معاویه گرایش یافته اند اما باز خود را ملزم به تحقق عدالت که طبعاً باعث می شد بسیاری به سمت معاویه بروند، می کردند؛ امام چگونه این متضاد نما را مدیریت می کردند؟

• چالش منافع صاحبان منافع، اولین چالش حکومت امام علی علیه السلام

کسانی که در زمان خلفای گذشته به شدت فربه شده بودند و حکومت هم راحت به آن ها رسیدگی می کرد اما به حکومت امام که برخورد کردند دچار چالش شدند لذا بسیاری محضر امام آمدند نه فقط دوستان با فاصله مثل ابن عباس... مصلحت اندیشی می کنند و می آیند خدمت حضرت یا قیس بن سعد این ها نزدیک ترین دوستان به امام علی اند. این جا است که امام علی یا باید حکومت را برگزیند؛ در واقع منفعت اندیشی است یا باید مصلحت را در نظر بگیرد و منفعت را کنار بگذارد و آن چه حق است برگزیند ولو حکومت دوام پیدا نکند من ابایی ندارم که بگویم حضرت نه برای شروع حکومت آمده بود و نه دوام حکومت بلکه آمده بود برای ارائه الگو. و این را بگویند که اگر کسی خواست حکومت کند باید به این شکل باشد. منتها موانعی ایجاد شد و حکومت واقعی تحقق نیافت.

حضرت می خواهد الگو ارائه دهد و متضاد نماها را کنار هم قرار دهد. و چیزهایی که این مدیریت را لکه دار میکند کنار بگذارد.

حکومت حضرت نه براساس دینداری خشک و متعصب است و نه جذاب عام پسند است. به حضرت پیشنهاد می دادند حرکات جذاب عام پسند داشته باش بعدا که مسلط شدی درستش می کنی.

شروع کار ناعادلانه باشد اما برای عدالت.

اما حضرت نمی پذیرد که جذاب عام پسند باشد؛ این جا یک نکته هست و ان این که برخی ها برای این که در یک جرگه جذاب عام پسند نیفتند، در یک ورطه خشک خشن می افتند. مثلاً می گویند شما باید این حکم را اجرا کنید با دادا ما دادا!! ولو این که از سوی مردم پذیرشی برای آن نباشد.

حتی برخی هم این جمله را تکرار میکنند که ما فرزند تکلیفیم نه فرزند نتیجه.

این که ما بگوییم فرزند تکلیفیم و کار به نتیجه موقت نداریم این حرف می تواند صحیح باشد اما این که بگوییم اصلاً کار به نتیجه نداریم این حرف بسیار اشتباه است.

حضرت تضادها را جمع می کنند ما در حکومت حضرت تساهل و تسامح نمی بینیم . اگر می خواستیم ببینیم حضرت می رفتند به طرف منفعت یا پُست دادن یا تبعیض، این گونه هم نیست که بی هدف و غیر منعطف باشد و معمولاً گویندگان از قاطعیت حضرت می گویند . ولی اگر موجب سوء استفاده نشود، از انعطاف حضرت نمی گویند.

• مصادیقی از مدیریت متضادنها در حکومت امام علی علیه السلام

کارگزاری که بیت المال را نتوانسته بود مدیریت کند و از ترس عقوبت امام فرار کرده بود و به معاویه ملحق شده بود امام فرمودند اگر به من گفته بود من به او مهلت میدادم . طبق این آیه:

وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

و اگر [بدهکار] تنگدست بود [بر شماست که] او را تا هنگام توانایی مهلت دهید؛ و بخشیدن همه وام [و چشم پوشی و گذشت از آن در صورتی که توانایی پرداختش را ندارد] اگر [فضیلت و ثوابش را] بدانید برای شما بهتر است.

یا امام که این قدر راجع به اجرای حد تاکید دارند می فرمایند حد را در بلاد کفر جاری نکنید؛ که ادله ای هم بر حرمت آن اشاره می کند .

و یا راجع به نظامیان و غیر نظامیان که حد را اجرا نکنید که به مصلحت نیست.

در حکومت حضرت، حکومت ارزش دارد اما طریقت دارد. خیلی ها حکومت می گیرند و برای حکومت اصالت قائل می شوند. و لذا می گویند سایر احکام هم باید برای حفظ حکومت باشد و میرسند به این که حکومت اصالت دارد ولو این که شریعت هم اجرا نشود. و جایی هم برخی بر این اعتقادند که شریعت باید اجرا شود ولو این که حاکمیت هم از بین رفت که رفت .

این جا است که باید متضادنها را حل کرد

حضرت دشمن تراشی را محکوم می کند اما از این که تکیه به احزاب فاسق بکند این را رد می کند.

رسول اکرم (ص) فرمود : « اذا بلغ بنو العاص ثلثین اتخذوا مال الله دولا و عباد الله خولا و دین الله دخلا هرگاه اولاد عاص بن امیه (جد مروان حکم و اکثریت خلافت اموی) به سی تن رسد ، مال خدا را میان خود دست به دست می کنند ، بندگان خدا را بنده خود قرار می دهند و دین خدا را مغشوش می سازند

یکی ممکن است به اسم این که ما باید خودی ها را داشته باشیم، دشمن تراشی کنند حضرت می فرماید من دشمن تراشی نمی کنم اما از آن طرف سوبسید هم نمیدهم که همه ارزشها را فدا کنم که همه را زیر چتر خودم داشته باشم.

حکومت امام ، حکومتی است عادل و عدالتی نامکرر؛

در خصوص عقوبت محکوم هم می فرمود : و عاقبه فی غیر اسراف

عدالت در انتقام عدالت در عداوت

عدالت در مجازات

عدالت در اجرای عدالت

مجری : حتی حضرت در خصوص عدالت در قیمت کالا می فرمودند باید به گونه ای باشد که نه ضرر به تولید کننده کالا برسد و نه مصرف کننده .

جواب: برخورد با محکوم هم مرحله ای دارد . اول قیمت گذاری نمی شود این تسعیر مربوط به مراحل بعد است اول به محکوم گفته می شود که احتکار نکن و جنست را بفروش به قیمت عادلانه . اگر محکوم به قیمت توافقی عادلانه حاضر نبود، تسعیر است و بعد هم گفته می شود که خودت بفروش ؛ چون اصل بر آزادی انسان ها است و گفته می شود که خودت بفروش اگر خودش حاضر نشد این کار را بکند البته حاکمیت می فروشد و پولش را میدهد. خیلی نکته است در حکومت امام علی وقتی کسی شهید می شود یا در جنگ کشته می شود، زن و فرزند او مورد لحاظ حضرت قرار می گیرند.

ما الان این مشکل را داریم شخصی دستگیر میشود و فرض هم می کنیم. خانواده او هم مورد بازجویی و آزار و اذیت قرار می گیرند بحث این است که خانواده او که تقصیر نداشته ؛ نه تنها اعاده حیثیت که نمی شود تنقیص هم می شود یا مثلا این خانواده یا این خانم شوهرش زندان است خودش و فرزندانش که زندانی نیستند این جاها هست که مدیریت متضادنا پیش می آید که اگر کسی فاسد و مفسد است باید دستگیر شود و نسبت به او رسیدگی شود اما دلیل بر این نیست که خانواده او هم به همین شکل تحت آزار و اذیت باشند این مصداق است مدیریت متضاد نما است . و این از جمله مصادیقی است که حاکمیت باید این ها را با هم جمع کند .

این ها در کلمات امام علی مخصوصا در نامه 53 امام به مالک اشتر وجود دارد.

مجری: برخی مدعی اند یک سوم نهج البلاغه اختصاص به مذمت کارگزارانی دارد که با این که در دستگاه و نظام حکومتی امام علی علیه السلام هستند اما فاسدند چگونه میتوان این دو را با هم جمع کرد که با وجود اینگونه اشخاص ما این را مایه تنقیص حکومت امام علیه السلام ندانیم؟

.....

جواب: مدتی است دو جریان در کار است البته یک جریان قدری قدیمی تر و یک جریان جدید تر هست. جریان قدیمتر مقایسه شخصیت های بزرگ ارزشمند در جمهوری اسلامی با حضرات معصوم که گاهی مقایسه می کنند یعنی معصوم را با غیر معصوم و برای این که یک نوع استیحا ش نشود یک نوع عصمتیابی هم برای شخصیت های مورد احترامشان و مورد احترام ما قائل می شوند میدانید ما این روش را صحیح نمیدانیم و روایت هم داریم که با ما اهل بیت هم کسی را مقایسه نکنید.

اگر ما بپذیریم عصمت و بپذیریم عدم عصمت را در دیگران به نظرم این مقایسه های مطلق گونه ؛ صحیح نیست این مقایسه های مطلق به طوری که آنچه از معصوم است اشراب شود به سوی غیر معصوم این کار صحیح نیست. یک جریان جدیدتر هست اولین بار سال 98 یا 99 این که گوینده ای بیاید مقایسه کند حکومت جمهوری اسلامی را با حکومت امام علی علیه السلام ؛ مقایسه هم به این شکل است که مردم ما منکر برخی کژی ها و کاستی ها در حکومت جمهوری اسلامی نیستیم ولی در گذشته هم بوده در حکومت امام علی هم بوده و یکی دیگر هم ادعا می کرد که در حکومت پیامبر هم بوده است. و یا در حکومت نوح هم بوده (عدم همکاری مردم) تا این که مبلغ محترمی مدتی پیش هم ادعا کرد که در زمان امام علی هم این معضلات بوده و تا حدود پنج یا شش مورد هم از این نقصها را شمرد!!

ما کار به گوینده ها نداریم. شخصیت محترم است ما حتی با نیت هم کار نداریم ما حمل بر خیر می کنیم . اما بحث سر نیت و شخص نیست بحث بر سر این نحوه از مواجهه است. بنده به عنوان کسی که فکری برای خود دارد معتقدم با این کار و این نوع مقایسه کردنها نه تنها دفاع از جمهوری اسلامی نمی شود، بلکه آن ترائی که گفتیم الگو است آن را هم زیر سوال می برد من تعجب میکنم که وقتی می گویند معصومش هم در حکمرانی موفق نبوده است، فردا که نیمه شعبان فرا می رسد چگونه می خواهند از حکومت مهدوی صحبت کنند؟ و مردم هم قبول کنند؟ من این نوع دفاع کردنها را معتقدم و گفته ام که یک نوع دفاع عقیم است.

مجری: شاید تلقی این هست که محدودیتی که از بابت یاران امام علی بود در زمان حضرت حجت این معضلات و مشکلات و محدودیتها نباشد و لذا متفاوت باشد شکل حکومت مهدوی با حکومت امام علی؟

جواب: چه تضمینی برای این بحث وجود دارد. بحث بر سر جواب دادن به این نوع سوالات نیست؛ بحث بر سر فضای اجتماعی است؛ و دریافتی که از این بحث هست؛ سوال این است که آیا ما مسئول برآیند حرفمان هستیم یا نیستیم؟ نکته ای که می خواهم بگویم این است که متأسفانه این میانه امانت داری هم نمی شود. وقتی یکی از همین آقایان می گوید ثلث نهج البلاغه راجع به کارگزاران است ما چگونه با این حرف کنار بیاییم؟

نهج البلاغه 241 خطبه دارد؛ 79 نامه درد و 480 کلمات قصار دارد در کل این چند صد مورد شش نامه هست در نهج البلاغه که اختصاص به این قضایا و فساد کارگزاران دارد آیا این می شود ثلث؟

بعد هم راجع به فساد نیست مثلاً فلان اصحاب امام سر سفره ای نشست که نمی بایست می نشست یا
فلانی خانه ای خریده هشتاد دینار

مامذمت کمیل مذمت عبدالله بن عباس را داریم یا عبیدالله بن عباس را داریم.....

کمیل فساد ندارد؛ کمیل بیشتر یک زاهد و عابد است اما در یک مدیریت نتوانسته مدیریت کند؛ یا عبدالله
بن عباس اما راجع به عبیدالله این جریان صدق می کند
واقعیت این است که ما الان با یکنوع عدم شفافیت مواجهیم.

پرونده ای مطرح می شود و مشخص می شود که فساد در آن بوده اما یک دفعه موضوع خاموش می شود
سوال این است که چه می شود؟ نهایتاً موضوع به کجا می رسد؟ چرا شفافیتی نیست که نهایتاً با این موضوع
چه شد؟ و آیا با متخلف برخوردی صورت گرفت یا نه؟
حکومت امام علی علیه السلام مشکل عدم شفافیت ندارد.

ما همه جانبه بایدنگاه کنیم گاه سیاه نمایی هم میشود.

اگر ماجرا به گونه ای باشد که خود اشخاص زیر سوال بروند به خاطر عدم شفافیت این کار صحیحی
نیست.

روز قیامت همه چیز روشن است؛ دست؛ پا؛ چشم؛ گوش؛ همه شاهدند ولی با همه این احوال خداوند
محاکمه می کند. مجرمی که آثار جرم از او هویدا است

وَوُضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَا لِ هَذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا
كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا

کتاب [اعمال] هر کسی [در برابر دیدگانش] نهاده می شود، پس مجرمان را می بینی که از آنچه در آن است
هراسان و بیمناکند و می گویند: ای وای بر ما، این چه کتابی است که هیچ عمل کوچک و بزرگی را فرو
نگذاشته است مگر آنکه آن را به حساب آورده؟! و هر عملی را انجام داده اند، حاضر می یابند، و پروردگارت
به هیچ کس ستم نخواهد کرد.

امام صادق عرض می کنند وقتی مجرم گواه تمام گواهان را انکار میکند دست و پا و چشم و گوش شخص
مجرم به جرم او شهادت میدهند.

یعنی تشکیل جلسه داده می شود علنی و واضح که حتی مجرم هم قانع شود ما این مشکلات را فعلاً داریم
که در زمان حضرت امیر نبوده است.

امام علی موفقیهای حکومت خود را هم می گویند و یادآور می شوند که امروزه مردم آب سالم، مسکن و
غذای خوب دارند؛ البته در کنارش مشکلاتی هم داشتند و موانعی که برای آن حضرت ایجاد می کردند ما

معتقدیم دفاع از انقلاب راه و رسم دارد [اما نه به هر شکلی و قیمتی] ولی به هر حال راه و رسمش این نوع مقایسه کردنها هم نیست.

مجری: رهبری فرمودند؛ حکومت امام علی حکومت موفق بود یعنی ما حکومت را معتقدیم و کاستی‌ها لطمه‌ای به تحقق آن آرمانها در حکومت امام علی علیه السلام وارد نمی‌سازد و از این طرف هم معتقدیم که در تحقق عدالت کوتاهی‌هایی داشتیم که با تاسی به همان حکومت باید بتوانیم این کاستی‌ها را برطرف کنیم و وجود آن کاستی‌ها در کارگزاران ما را نسبت به اصل حکومت دینی نباید ما را ناامید کند.